ERRATA

IN DE STUKKEN BETREFFENDE

TRANSSCRIPTIE VAN INLANDSCHE PLAATSNAMEN,

opgenomen in Deel VI, blz. 7 volg.

Blz. 7, r. 14 v. o. ng, dj lees: ng, dj (en zoo vervolgens alle namen van letters, als ook inlandsche plaatsnamen enz. cursief).

11 " " worde " worden.

7 " " eeniger mate l. eenigermate.

8, 4 " b. á l. å.

20 " o. ó door ò l. o door ó of ò.

9, 1 " b. Bónó sobó l. Wónósóbbó

Bògò " Bògòr.

9 " " van werken " aan werken.

17 " o. uitleggen " uit te leggen (en zoo vervolgens in soortgelijke gevallen).

10, 1 " b. Ngojógyá kártà l. Ngajógyá-kártà.

11, 8 " " kleine vakken l. kleine vakken.

14, 12 " " dien overeenkomstig l. dienovereenkomstig.

17 " o. Pèlém, Sèwoe l. Pèlém-sèwoe.

Angsà-angsà l. Àngsà-àngsà.

16 " " sělà l. Sělà.

" " met een woord l. met één woord.

15, 4 " b. gégér l. gègèr.

5 " o. မိမိ၏မိမိ l. မိမိ၏မိမိ

4 " " မိမိ၏မိမိ မိမိ၏မိမိ l. မိမိ၏မိမိ
မိမိ၏မိမိ

1 " " မိမိ၏မိမိ l. မိမိ၏မိမိ

မိမိ၏မိမိ l. မိမိ၏မိမိ

- Blz. 16, r. 1 v. b. l.
- 17 " o. onmiddellijk l. onmiddellijk.
- 17, 8 " " t l. i.
- 1 " " en elders U Exc. l. U. Exc.
- 18, 3 " " l.
- 20, 4 " b. a in a l. a₁ en a.
- 8 " " is uitgevallen het woord wedergegeven.
- 15 " o. na nj behoort een punt en nieuwe regel.
- 14 " " t, In B.. l. t; in B....
- 13 " " d, i of d, t... l. d, i of d, t....
- 12 " " door d, t, door d, t... lees:
door d, i, door d, t...
- 9 " " l.
- 21, 7 " b. Sangar l. sangar.
- 15 " " van een vóór... l. van een woord vóór...
- 16 " " oengar, en andere... l. oengar); andere...
- 15 " o. l.
- 11 " " Sariborang, Kopal l. sari, barang, kapal.
- 10 " " syllabes l. syllabes.
- 7 " " maken [bondan.... l. maken; bondan...
- 6 " " bandā l. bāndā.
- 5 " " mǎstā " mǎrtā.
- 1 " " nagora l. nagoro.
- 22, 3 " b. l.
- 5 " "] te schrappen.
- 7 " " Bojomoti l. Bojomati.
- 8 " " Boenie-ajoe, Banting-mati... l. Boemi-ajoe, Banteng-mati...
- 9 " " Pelem-Sewoe l. Pelem-sewoe.
Mankoe-Nagaran l. Mankoe-nagaran.
- 15 " " Poerworidjo l. Poerworedjo.
- 16 " " Djojo-Sentikon l. Djojo-sentikan.
- 17 " " Ambel-ambel " Ambil-ambil.
- 19 " " eigen naam l. eigennaam.
- 21 " " Kdael l. Kidoel
- 17 " o. Kedoel " "
- 13 " " Kedoel " kidoel.
- 10 " " Angin angin l. Angin-angin.

- Blz. 22, r. 8 " o. Inlandsch l. inlandsch.
 23, 3 v. b. l. *Tā-soetan*, it. van *Tā-soetā*.
 17 " " oomen l. vormen.
 18 " " *Kluoon* l. *Kliwon*.
 13 " o. *Mrègāwati* ... *mrègawati* l. *Mrègāwati* ...
mrègawati.
 7 " " *po* en *ka* l. *pa* en *ka*.
 24, 3 v. b. *Krademan* ... *Kāradedènnan* ... l. *Krade-*
nan ... *Kāradénnan*
 14 " " als een woord l. als één woord.
-

Tot nader toelichting op de bedoelde stukken moge nog dienen, dat de bij mijn schrijven van 26 October 1864 (blz. 18) gevraagde machtiging verleend is bij missive van den Eersten Gouvernements-secretaris van 18 Febr. 1865 n°. 345; en dat de "Regels van transcriptie" (blz. 19 volgg.), op grond van die machtiging eerst door mij voor eigen gebruik ontworpen en aan dezen en genen medegedeeld, later, op daartoe, bij missive van den Eersten Gouv.-secretaris van 29 Sept. 1869 n°. 1834, b, ontvangen uitnoodiging, bij mijn wederschrijven van 15 Oct. 1869 n°. 18, ter kennis van de Regeering gebracht werden.

Overigens kan ik het slechts aan misverstand toeschrijven, wanneer in 't verslag van den heer van Limburg Brouwer, uitgebracht in de vergadering van 17 Juni 1870, en aangehaald op blz. 1 van deel VI dezer *Bijdragen*, gesproken wordt van mijn' wensch, om de transcriptie der plaatsnamen op Java zelf ontworpen en vastgesteld te zien; aangezien ik mij niet herinner, mij ooit in dien zin uitgelaten of daartoe aanleiding gehad te hebben. 't Was buiten eenig toedoen van mijne zijde, dat die vaststelling, voor zooveel eigenlijk Java betreft, mij bij besluit van den Gouv.-Gl. van 29 Juli 1863 n°. 31 werd opgedragen; en ook wat de regels aangaat, bij die transcriptie in acht te nemen, is er nooit spraak geweest van de vraag, of zij in Nederland of op Java moesten worden ontworpen, maar alleen van de eischen, waaraan zij dienden te beantwoorden.

Uit dit oogpunt meen ik nog eenig antwoord schuldig te zijn op eene bedenking, die in 't zelfde verslag voorkomt, en ook elders steun gevonden heeft. Zij betreft de voor officieel en dagelijksch (niet wetenschappelijk) gebruik op mijn voorstel

aangenomen schrijfwijze van *o* zonder onderscheid voor de Javaansche eigenlijke *o* en voor den gemengden klank, die juist door *â* wordt uitgedrukt. Dat de overvloed van *o*'s, die zoo doende de Jav. woorden in ons schrift kenmerkt, alles behalve fraai staat, stem ik gaarne toe; en niet minder, dat het taaleigen, in eenigszins ruimen zin opgevat, met het oog ook op verwante talen, zich veel beter verdraagt met het gebruik van *a*, ook daar, waar zij op Java als *â* wordt uitgesproken. Evenzeer echter als ik, met den verslaggever, die laatste schrijfwijze, hetzij dan met of zonder onderscheiding van *a* en *â*, als de eenige ware, en die met *o* als volstrekt onduelbaar beschouw in wetenschappelijke geschriften, waarin de plaatselijke uitspraak eene zaak van ondergeschikt belang is, zoozeer schijnt mij omgekeerd de schrijfwijze met enkele *a* misplaatst op een ander gebied, waar de uitspraak zwaarder behoort te wegen dan alle beschouwingen van bloot wetenschappelijken aard. Moge men nu ook al met eenigen grond kunnen beweren, dat de ware uitspraak van *â* weinig of niet meer van *a* dan van *o* verschilt, zooveel is toch zeker, dat, al heeft in sommige namen van gewesten en hoofdplaatsen, als *Java*, *Salatiga*, *Soerakarta*, *Japara*, de Maleische uitspraak met *a* bij ons het burgerrecht verkregen, het oningewijd publiek op Java alleen *o* erkent als de natuurlijke uitdrukking van den bedoelden klank, en in spellingen als *Sala*, *Panaraga*, *Bandawasa* voor het bekende *Solo*, *Ponorogo*, *Bondowoso* nooit iets anders zal kunnen zien dan fouten, of op zijn best uitvloeisels van geleerde betweterij; terwijl van 't niet taalkundig publiek in Europa, ondanks alle waarschuwing, al kwam die ook ieder onder de oogen, wel niet anders verwacht kan worden, dan de namen uit te spreken, zoo als zij die geschreven ziet. De regels toch, die bepalen, in welke gevallen de *a* als *â* luiden moet, zijn op verre na niet zóó eenvoudig, dat men ze maar eenmaal zou behoeven te hooren of te lezen, om ze altijd naar eisch toe te passen.

Dit alles echter daargelaten, — en ik beken, dat het laatste minder bij mij wegen zou — zoo schijnt nog een hoofdbezwaar tegen 't algemeen gebruik van *a* of *â* door den verslaggever niet recht begrepen te zijn, of moet ik bekennen hem niet recht te begrijpen, waanneer hij (blz. 2) zegt: „De onzekerheid „ ook omtrent de uitspraak, aan welke de heer C. S. wenscht „ tegemoet te komen, of welke hij eenigermate tracht te ont- „ gaan, wordt door zijne methode nog veel grooter“. Grooter dan

zij was, zeker niet; want wat ik voorstelde, was eenvoudig het behoud van wat tot heden algemeen gebruikelijk was. Grooter dan bij 't gebruik van *ā*? Ja, dat zal wel uitkomen; maar daarop kan de uitdrukking: „nog veel grooter worden” toch bezwaarlijk terugzien; en nog minder op de nu eerst aangeprezen, schoon ook niet geheel nieuwe, schrijfwijze met enkele *a*. Hoe 't zij, mijn voorstel had niet ten doel, aan eene onzekerheid omtrent de uitspraak tegemoet te komen of die te ontgaan, maar integendeel om de verplichting te ontgaan van op goed geluk te beslissen in eene onzekerheid, die ook voor mij bestond. Had ik b. v. de spelling te bepalen van namen of deelen van namen, die mij werden opgegeven als *loro*, *rowo*, en kon ik voor mij — zoo als maar al te dikwijls plaats had — geene voldoende zekerheid erlangen, of die *o*'s in 't Jav. als *o* of als *ā* luidden (of dus *in casu* bedoeld was *lārā*, ziek, of *loro*, twee; *rāwā*, moeras, of *rowā*, wijd), dan verlangde ik geen stelsel, dat mij noodzaakte, aan anderen, natuurlijk geheel willekeurig, eene zekerheid te geven, die ik zelf niet had, maar gaf de voorkeur aan een, dat mij althans op dit punt verzekerde tegen 't gevaar van nieuwe fouten in de wereld te brengen, en dat overigens alle gelegenheid liet, om in een daartoe bestemd register de nadere inlichtingen te verschaffen, waartoe ik mij in staat zou vinden.

Dat dus de aan het Instituut overgelegde lijsten van plaatsnamen, waarin trouwens nog alleen de officieele spelling was aangeduid, „de taalgeleerden hier te lande nog niet genoegzaam” in staat zouden stellen, eene eigene transcriptie van al de „daarin voorkomende namen te ontwerpen”, is een noodwendig gevolg van de omstandigheden, die ook den samensteller van die lijsten in vele gevallen verhinderden, die transcriptie met zekerheid en nauwkeurigheid te bepalen, en kan op zich zelf niets tegen de daarbij aangenomen regels bewijzen.

Leiden,
13 November 1872.

A. B. COHEN STUART.